

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN 1. KOKOUS (1/2023-2027)

Aika: Maanantai 27.11.2023 klo 10 -11.30

Paikka: Kokoushuone Meripaja, Merikasarmi (Laivastokatu 22, Katajanokka)

Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
Puheenjohtaja Elina Laavi
Varapuheenjohtaja Jorma Waldén

Toimitusjohtaja Tero Koistinen, Suomen Filmikamari ry
Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
Toiminnanjohtaja Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland – Effi ry
Apulaisjohtaja Liisa Savolainen, Kansalliskirjasto
Toiminnanjohtaja Karoliina Huovila, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto
Toiminnanjohtaja Matti Numminen, Avate audiovisuaalisen alan tekijät ry
Asiantuntija Albert Mäkelä, Suomen Yrittäjät
Toiminnanjohtaja Nina Vettensola, Sanasto
Toiminnanjohtaja Sanna Haanpää, Suomen tietokirjailijat ry, sijaisenaan Mikko Niemelä
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, sijaisenaan erikoissuunnittelija Pekka Tähtinen
Toimitusjohtaja Risto Salminen, Teosto ry, sijaisenaan Teemu Pitkänen
Senior Legal Counsel Emilia Veranen, Sanoma Media Finland
Edunvalvonnan johtava asiantuntija Anna Paimela, RadioMedia ry
Johtaja Riikka Tähtivuori, Medialiitto
Toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
Toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa, Audiovisual Producers Finland – APFI ry
Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry
Hallituksen varapuheenjohtaja Markus Nordenstreng, Suomen Musiikintekijät ry
Juristi Eeva Asikainen, Suomen Kirjailijaliitto ry
Juristi Janne Hälinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, sijaisenaan Ira Hietanen-Tanskanen
Lakimies VT Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari

Ministeriöiden ja viranomaisten asiantuntijat

Hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö, sihteeri
Hallitussihteeri Ville Toro, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitussihteeri Aura Lehtonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Korkeakouluharjoittelija Ines Pramming, opetus- ja kulttuuriministeriö
Ylitarkastaja Roosa Patrakka, liikenne- ja viestintäministeriö

10.00 Vsi Elina Laavi avaa kokouksen

Neuvottelukunnan puheenjohtaja, valtiosihteeri Elina Laavi avasi kokouksen, esitteli asialistan ja toivotti kaikki tervetulleeksi. Laavi avasi neuvottelukunnan tehtäviä ja toimintatapoja uudella toimikaudella pyytäen jäseniltä näkemyksiä, neuvoja ja tiedonvaihtoa sekä yhteistyötä eri toimialojen kesken. Laavi muistutti, että jäsenet voivat esittää asioita esityslistalle, ja toivoi, että neuvottelukunnan keskustelut saavuttaisivat pohtivamman tason.

Laavi totesi, että neuvottelukunta on asetettu hallituskauden ajaksi ja neuvottelukunnan jäsenyydet ovat henkilökohtaisia, mutta esteen tullessa jäsenen on mahdollista lähettää

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

sijaisensa kokoukseen. Kokouksia on tarkoitus pitää 2–4 vuodessa, riippuen tarpeesta. Neuvottelukunnan alaisuuteen on myös mahdollista perustaa pienryhmiä.

Kokoukseen osallistuneet jäsenet esittelivät itsensä ja nostivat tärkeäksi katsomiaan näkökulmia alkaneelle toimikaudelle. Esille nousi neuvottelukunnan rooli tiedon jakamisessa. Jäsenet toivoivat saavansa tietoa siitä, mitä ministeriössä on meneillään. Myös EU- ja KV-tason ajankohtaisista asioista tiedottaminen nähtiin tärkeäksi, samoin muiden ministeriöiden ajankohtaisista tekijänoikeusliitännäisistä hankkeista kertominen. Tiedon saaminen mahdollistaa ennakkollisen vaikuttamisen. Lisäksi toivottiin keskustelun syventämistä ja kansallisten tarpeiden selvittämistä.

Neuvottelukunnan sihteeri, hallitusneuvos Anna Vuopala totesi, että EU- ja KV-tason asiat on tärkeä pitää asialistalla. Neuvottelukunnan keskustelun syventämisen tapaa tulee miettiä. Syventävää keskustelua voisi järjestää erillisissä kokouksissa ja lisäksi neuvottelukunta voi myös järjestää tekijänoikeusfoorumin toimikautensa aikana. Neuvottelukunnan kokouksiin liittyvä materiaali ja pidetyt esitykset jaetaan kaikille kiinnostuneille valtioneuvoston Hankeikkunan kautta.

10.30 Ajankohtaisia kuulumisia OKM:stä

Kulttuuripoliittinen selonteko

- Vsi Elina Laavi

Laavi kertoi kulttuuripoliittisen selonteon valmisteluprosessista ja kutsui neuvottelukunnan jäsenet sekä iltapäivällä pidettävän selontekotyön aloitustilaisuuteen että laajemminkin osallistumaan vuorovaikutukseen. Kulttuuripoliittinen selonteko parhaimmillaan ohjaa ja kehittää lainsäädäntövalmistelua. Selonteon näkökulma on 20 vuoden päähän ja se annetaan eduskunnalle. Kulttuuri ja taidekenttää kuullaan mahdollisimman paljon, jotta tunnistetaan ne asiat, joita tulee kehittää, ja toisaalta ne asiat, joita tulee varjella. Vuoropuhelua mahdollistetaan muun muassa verkkokyselyiden, verkkotyöpajan ja maakuntakiertueen avulla. Selonteon tueksi on asetettu ohjausryhmä, jonka tavoitteena on täydentää ajattelua. Laavi toivoi, että tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnassa olisi mahdollisuus pohtia selonteossa mahdollisesti huomioitavia tekijänoikeudellisia kysymyksiä ja keskustella ratkaisuista.

Keskustelu

Suomen Musiikintekijät ry:n edustaja kysyi, missä määrin muut ministeriöt ovat sitoutuneet kulttuuripoliittisen selontekoon.

Laavi totesi, että myös TEM:n, STM:n ja VNK:n edustajat ovat mukana ohjausryhmässä ja muiden ministeriöiden sitoutuminen on tärkeää.

EU:n tekoälyasetus

- Anna Vuopala, OKM

Vuopala antoi tilannepäivityksen tekoälyasetuksen trilogivaiheesta. Asetusta käsitellään neuvoston Telecom–työryhmässä. Asetus lähtee EU:n arvoista: asetuksen tulee samanaikaisesti mahdollistaa EU:n vahva kilpailukyky, tekoälypohjaisten tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja käyttöönotto, sekä varmistaa perusoikeuksien kunnioittaminen ja estää haitallisten tekoälysovellusten markkinoille pääsy. Kansallinen valmistelu on

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

tapahtunut TEM:n johdolla. TEM:n ja OKM:n yhteistyö valmistelussa on ollut onnistunutta. Vuopala totesi Euroopan parlamentin antaneen kesällä omat ehdotuksensa ja kertoi ehdotuksen artiklasta 28, jossa tekoälyjärjestelmien tarjoajille asetettaisiin velvoite julkaista tiivistelmä perustamallin kouluttamiseen käytetystä datasta, joka on suojattu tekijänoikeuslainsäädännön nojalla. Ehdotuksessa ei kuitenkaan arvioitu mahdollisia riskejä sille, että tekijänoikeudesta säädettäisiin muualla kuin tekijänoikeuslainsäädännössä, tai riskejä mahdollisesta unionin päällekkäisestä lainsäädännöstä. Ehdotuksen suhdetta DSM-direktiiviin ja sen tiedonlouhinta-artikloihin ei ollut EP:n ehdotuksessa otettu huomioon. Lisäksi ehdotuksen muotoilu jätti avoimeksi sen, mitä tiivistelmällä tarkoitetaan. Neuvottelut ovat sittemmin edenneet, mutta asetus voi silti aiheuttaa soveltamisvaikeuksia EU:n tekoälyteknologian kehittäjille. Tekoälyasetusehdotusta ja parlamentin ehdotuksia on myös käsitelty eduskunnassa ja asiasta on annettu U-jatkokirjelmä UJ 22/2023 vp. Vuopala nosti esille myös suuren valiokunnan lausunnon SuVL 3/2023 vp. Espanjan pj-kauden viimeinen trilogineuvottelu on 6.12.

Keskustelu

Kopioston edustaja totesi, että oikeudenhaltijoiden näkökulmasta asiassa on paljon odotuksia EU-lainsäädännön syntymiselle, jotta tilanne selkeytyisi. Alalla kaivataan selkeitä pelisääntöjä sille, miten ja mitä aineistoja voidaan hyödyntää. Samalla lisensiointi voisi kehittyä. Myös EU:n rooli nousi esille, generatiivisen tekoälyn kouluttaminen tapahtuu tällä hetkellä pääasiassa Kiinassa ja Yhdysvalloissa.

Näyttelijäliiton edustaja toi esille, että yksi lainsäädäntö ei tule riittämään tai ratkaisemaan tekoälyyn liittyviä ongelmia. Toivoi, että kansallisesti kartoitettaisiin, mitkä kaikki lainsäädännölliset ja muut suojakeinot asiaan vaikuttavat, huomioiden, että tekijänoikeuslainsäädäntö antaa suojaa vain tekijänoikeuden alaisille teoksille. Avoimia kysymyksiä ovat esimerkiksi sopimussuoja, henkilötietojen suoja, identiteetin suoja (tekoäly hyödyntää henkilön ääntä tai ulkonäköä), sopimaton toiminta elinkeinotoiminnassa, vainajien oikeudet jne.

Medialiiton edustaja toi esiin, että luovan alan oikeuksista tulee huolehtia, etenkin kun tekoäly kehittyä koko ajan. Koska EU:ssa ei ole tällä hetkellä auki muuta sääntelyä kuin tekoälyasetus, tulee asetuksessa huomioida myös tekijänoikeuslottomuus. Raportointivelvollisuus on tärkeä, jotta oikeudenhaltijat saavat tietoa käytetystä aineistosta tekoälysovellusten kehittämisessä.

Effi ry:n edustaja totesi, että tekoälyasetuksessa asetetaan helposti vaatimuksia, joita vain isoilla yrityksillä on mahdollisuus täyttää, mikä kaventaa pienten toimijoiden mahdollisuutta kilpailla alalla.

Ministeri Multala totesi, että kyseessä on todella haastava kokonaisuus, johon EU:n jäsenvaltiot suhtautuvat eri tavoin. Näkemykset vaihtelevat siitä, miten tekoälyä tulisi säännellä. Tasapainon saavuttaminen olisi tärkeää, sillä tekoälyn kehittymistä ei haluta pysäyttää. Multala toi esille, että tekoäly tarjoaa myös mahdollisuuksia luovalle alalle. Multala toi esille, että tekoälyn ja tekijänoikeuden suhteesta on mahdollista pitää erillinen keskustelu.

11.00 Hallitusohjelmakirjaukset ja eduskunnan lausumat

- Tilanearvio, Anna Vuopala, Aura Lehtonen

Vuopala kertoi, ettei EU:n tason uudistuksia ole tällä hetkellä tiedossa. Ministeriössä on huomioitu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus liittyen tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen arviointiin kansallinen liikkumavara huomioiden. Tekijänoikeus on luonteensa puolesta hyvin kansainvälistä ja rajat ylittävää. EU-lainsäädäntö pitää sisällään 13 direktiiviä ja kaksi asetusta. Lisäksi WIPO hallinnoi kuutta yleissopimusta. Ministeriössä arvioidaan kansallista liikkumavaraa kunkin asian/ säännöksen/ asiakokonaisuuden yhteydessä. Ministeriössä pyritään kartoittamaan ne asiat, jotka on tärkeä priorisoida. Kokonaisuudistus olisi myös pitkä prosessi, joka jättäisi tekijänoikeusmarkkinan epävarmaan tilaan vuosiksi. Pelkkä säännösten uudelleen muotoilu tai pykälien juokutus toisin ei voine olla uudistamisen tavoite. Vuopala toi lopuksi esille mahdollisuuden, että tulevaisuudessa EU-tasolla tekijänoikeutta säänneltäisiin myös suoraan sovellettavalla asetuksella. Hallitusohjelmassa on mainittu myös Ahvenanmaan erityistarpeet. Kyseessä on Ruotsissa tapahtuvaan käyttöön hankittujen lupien ulottaminen Ahvenanmaalle ja SVT Playn käyttöön. Tältä osin ministeriössä on tarkasteltu sitä, mitkä kysymykset ovat tekijänoikeudellisesti ratkaistavissa ja mitkä pikemmin sopimusoikeudellisia tai käytäntöön liittyviä.

Lehtonen esitteli tiiviisti tekijänoikeuslain muutosta koskevaan eduskunnan vastaukseen (HE 43/2022 vp, HE 313/2022 vp; EV 312/2022 vp) sisältyvät lausumat. Radio- ja tv-lähetyksen alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen selkeyttämiseen liittyvän kirjauksen osalta ministeriössä on menossa kokonaisuuden analysointi. Verkkolähetyksidirektiivin säännökset, jotka koskivat edelleenlähettämistä, sisällytettiin keväällä lainsäädäntöön. Nykyinen tekijänoikeuslaki on direktiivin mukainen, ja kansallinen liikkumavara on tässä asiassa kapea. Arvioinnissa otetaan huomioon EUT:ssa vireillä olevassa Telia-tapauksessa tullut väliratkaisu sekä myöhemmin annettava korkeimman oikeuden ratkaisu. Lausumassa mainittu laajempi keväällä 2023 voimaan tulleiden tekijänoikeuslain säännösten toimivuuden ja vaikutusten arviointi eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista on pysyvä teema ministeriössä. Lehtonen totesi, että tekijänoikeusasioiden neuvottelukuntaa tullaan hyödyntämään toimivuuden seurannassa. Neuvottelukunnassa olisi hyvä käydä vuoropuhelua kokemuksista ja havainnoista. Arvioita toimivuudesta on mahdollista esittää, kun säännökset ovat olleet voimassa 1-1,5 vuotta. Lehtonen toi tiedoksi, että kesällä on asetettu vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi (ns. ERMI-menettely), mutta ministeriön tietoon ei ole vielä tullut yhtään tapausta. Syksyllä on käyty myös sidosryhmäkeskusteluja kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää yhteistyössä IPR University Centerin kanssa tekijänoikeuskoulutusta KAM-sektorille, eli kirjastojen, arkistojen ja museoiden ammattilaisille ma 18.12.

11.15 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multalan terveiset

Ministeri Multala totesi, että tekijänoikeuksiin liittyy monenlaisia haasteita ja tasapainottelua erilaisten intressien vuoksi, joita pyritään yhteen sovittamaan. Ministeriössä tarkastellaan huolella eduskunnan lausumat. Multala katsoi neuvottelukunnan olevan oikea taho seuraamaan uusien tekijänoikeuslain säännösten toimivuutta. Multala toi esille, että laajemman kokonaisuudistuksen sijaan on tärkeää tunnistaa yksityiskohtaisemmat korjaustarpeet, ja kertoi, että ministeriössä ei ole käynnissä työtä koko lain avaamiseksi.

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

Mikäli toimeenpanon seuraamisessa havaitaan uusia tarpeita tai haasteita, on näihin reagoitava, samoin laissa olevat mahdolliset tekniset epäloogisuudet arvioidaan. Tervehdyksessään Multala korosti EU-ennakkovaikuttamisen tärkeyttä. Kun EU:ssa ei ole tekoälyn lisäksi muita tekijänoikeuteen vaikuttavia hankkeita tällä hetkellä käynnissä, olisi nyt ajankohtaista ja tärkeää vaikuttaa ensi kevään EU-vaalien jälkeen tulevaan komission työohjelmaan. Multala toivoi, että neuvottelukunnan jäsenet toisivat esille kehittämiskohteita sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä. Multala totesi kulttuuripoliittisen selonteon osalta, että työssä tullaan huomioimaan tekijänoikeudelliset näkökulmat. Kulttuuripoliitiikan selontekoa varten ei ole tarkoitus asettaa seurantaryhmää, mutta eduskunnassa voidaan pitää tarvittaessa pyöreän pöydän keskusteluja.

Keskustelu:

FiCom:n edustaja toi esille, että ministeriön pitämästä alustuksesta puuttui keskeinen hallitusohjelma kirjaus, yhteistyö TEM:n kanssa ja kysyi, miten on tarkoitus edistää yhteistyön tiivistämistä ja pysyvien käytäntöjen luomista. Edelleen lähettämisen osalta edustaja toi esille, että epäselvä oikeudellinen tilanne tulisi selkiyttää mahdollisimman pian eikä odottaa korkeimman oikeuden päätöstä.

Keskuskauppakamarin edustaja nosti hallitusohjelmataivoitteista tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen arvioinnin tärkeyden. Laki on erittäin vaikea ja monimutkainen. Olisiko ministeriön mahdollista tilata Suomessa ulkopuolinen selvitys kokonaisuudistuksen tarpeesta kansallinen liikkumavara huomioiden? Ruotsissa ollaan tiedeyhteisön piirissä teettämässä arviota Ruotsin lainsäädännöstä. Myös Effi ry:n edustaja toivoi, että tekijänoikeuslainsäädännöstä teetetäisiin analyysi.

11.35

E-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvaus - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta (HE 46/2023)

- tilannepäivitys, Ville Toro

Toro esitteli lyhyesti e-aineistojen kirjastokäytön korvauksen ajankohtaisena asiana, että hallituksen esitystä käsitellään eduskunnassa ja sivistysvaliokunta on antanut asiasta mietinnön 22.11.2023 (SiVM 3/2023 vp). Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024 ja asian taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma ja e-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskeva selvitys vuodelta 2022.

Keskustelu:

Tietokirjailijat ry:n edustaja kysyi, missä aikataulussa ministeriö selvittää verkkokirjahyllyjen sisällyttämisen mahdollisuutta korvauksen piiriin sivistysvaliokunnan lausumaehdotuksen mukaisesti.

Waldén totesi, että kyseessä on tässä vaiheessa valiokunnan lausumaehdotukseen sisältyvä selvittämistarve. Asiaan palataan mahdollisen lausumaehdotuksen hyväksymisen jälkeen.

11:43

Kokous päättyy

Laavi päätti kokouksen.